

Μικροί κυνηγοί πουλιών

Οι σφεντόνες

Τα σχολειά κλείνανε τότε την τελευταία Κυριακή του Θεριστή, σαν κόντευε να τελειώσει πια το θέρος. Την περιμέναμε τη μέρα αυτή περισσότερο από όσο περιμένουν οι πιστοί την ημέρα της Ανάστασης του Κυρίου. Όχι τόσο γιατί θα γλιτώναμε πια από τα διαβάσματα και τις γραπτές εξετάσεις του δεύτερου εξαμήνου – τα παιδιά της πέμπτης και της έκτης τάξης του δημοτικού έδιναν τότε γραπτές εξετάσεις « εφ' όλης της ύλης» το πρώτο και το δεύτερο εξάμηνο της σχολικής χρονιάς- ,μα γιατί θα μέναμε πια ελεύθεροι να ξεχουθούμε στους κάμπους και στις λοφοπλαγιές του χωριού και να επιδοθούμε στο αγαπημένο μας σπορ ,το κυνήγι των πουλιών με τις σφεντόνες, τις σφηντηγόνης, όπως τις λέγαμε στην τοπική μας διάλεκτο.

Δεν υπήρχε αγόρι μεγαλύτερο των δέκα χρόνων, που να μην είχε στις τσέπες του περισσότερες από μια σφεντόνες. Η σφεντόνα ήταν το σήμα κατατεθέν των αγοριών. Την κρεμούσαμε γεμάτοι περηφάνια και καμάρι στο λαιμό και ήταν για μας φυλαχτό και στολίδι. Βλέπαμε με απαξίωση και περιφρόνηση τα κορίτσια, γιατί αυτά δεν είχαν το προνόμιο των αγοριών να φτιάχνουν και να χρησιμοποιούν σφεντόνες.

Το φτιάξιμο της σφεντόνας ήταν πραγματική ιεροτελεστία :Άρχιζε με την αναζήτηση της κατάλληλης διχάλας, του « τσαταλιού »,όπως την ονομάζαμε. Έπρεπε να είναι από κλαδί αγριελιάς, για να είναι όσο το δυνατό περισσότερο ανθεκτική. Το κλαδί έπρεπε ν' αποφλοιωθεί, τα δυο σκέλη να δεθούν με σύρμα ,για να πάρει το επιθυμητό άνοιγμα, να μείνει έτσι για αρκετό διάστημα στον ήλιο ή να καψαλιστεί σε σιγανή φωτιά. Με σουγιά χαράζαμε πάνω στη διχάλα τα αρχικά του ονόματός μας. Αν χάναμε τη σφεντόνα και την εύρισκε κάποιο παιδί, είχε χρέος ιερό να την επιστρέψει στον ιδιοκτήτη της.

Στη συνέχεια έπρεπε να εξασφαλίσουμε τα απαραίτητα λάστιχα . Η ανέξοδη λύση ήταν να βρούμε κανένα κομμάτι σαμπρέλας αυτοκινήτου από οδηγό φορτηγού ή λεωφορείου, Ι.Χ. τότε ακόμα δεν υπήρχαν. Από τη σαμπρέλα αυτή θα βγάζαμε ένα και δυο και περισσότερα ζεύγη λάστιχα ,για να έχουμε και τις απαραίτητες εφεδρείες, αν τύχαινε κάποιο λάστιχο να σπάσει. Η δαπανηρή λύση θα ήταν να προμηθευτούμε τα λάστιχα από εκείνα του εμπορίου, που πουλούσε ο μπακάλης του χωριού. Και επειδή χρήματα δεν υπήρχαν, τα πληρώναμε δίνοντας μερικά αβγά, που η μάνα υποχωρούσε και μας τα έδινε ύστερα από κλάματα και παρακάλια ωρών.

Χρειαζόμασταν ακόμα ένα κομμάτι δέρμα, αυτό που ενώνει τα δυο λάστιχα και στο οποίο τοποθετείται η πέτρα που εκτοξεύεται από τη σφεντόνα. Αυτό εύκολα το βρήκαμε από τον τσαγκάρη του χωριού ή από κάποιο παλιοπάπουτσο. Για βόλια διαλέγαμε βότσαλα από την ακρογιαλιά σε μέγεθος μικρού καρυδιού, που ήταν λεία και στρογγυλά, και γεμίζαμε μ' αυτά τις τσέπες μας και τον μικρό κυνηγετικό μας σάκο.

Όταν πια ήταν όλα έτοιμα και έφτανε η πολυπόθητη μέρα, ξεχυνόμασταν στην εξοχή ποιος να προλάβει να πιάσει την καλύτερη «τετραμίθα», το δέντρο που οι ώριμοι μαύροι μικροί καρποί του τραβούσαν σαν μαγνήτης τα πουλιά. Έρχονταν τα πουλάκια, ζυγιάζονταν στον αέρα να βρουν κλαδάκι να καθίσουν κι εκεί, στο ζύγιασμα επάνω, τα έβρισκε το φονικό βόλι της σφεντόνας μας. Και το κυνήγι αυτό, με τις επιτυχημένες και τις αποτυχημένες βολές μας, κρατούσε ώρες αμέτρητες μέχρι που ο ήλιος έγερνε στη δύση και τα πουλάκια δεν έψαχναν πια για τροφή, αλλά για κατάλυμα για τη νύχτα. Τότε συνειδητοποιούσαμε πως βράδιασε κιόλας και, αναλογιζόμενοι την υποδοχή που μας ετοίμαζε ο πατέρας στο σπίτι, σπεύδαμε να βρούμε το συντομότερο μονοπάτι που έφερνε στο χωριό. Ήμασταν όμως περήφανοι, αν τύχαινε στην τσάντα μας να υπάρχουν κάποια πουλάκια, απόδειξη της σκοπευτικής μας ικανότητας με τη σφεντόνα.

Οι πλάκες

Τα χρόνια εκείνα δεν υπήρχαν οι θεριζοαλωνιστικές μηχανές. Το θέρισμα γινόταν με τα δρεπάνια από τις θερίστριες και τους θεριστές και το αλώνισμα με τα βόδια τα καματερά, που έσερναν ολημερίς το «ντουγένη» στα πλακόστρωτα αλώνια του χωριού.

Σαν κόντευε να βγει ο Αλωνάρης και το αλώνισμα έφτανε στο τέλος του, τα αλώνια στα ψηλώματα του χωριού γέμιζαν από κάθε λογής πουλάκια, που ψάχνανε να βρουν τους σπόρους του σιταριού που ξέφυγαν από το μάτι της νοικοκυράς : Σπουργίτες, σιταρήθρες, κορυδαλλοί, μα όχι σπάνια και κάποια γοργόφτερα τρυγόνια, ήταν οι καθημερινοί τους επισκέπτες. Τότε άρχιζε το κυνήγι με τις πλάκες..

Οι πλάκες ήταν επίπεδες πέτρες, κατά προτίμηση στρογγυλές, σε μέγεθος μεγάλου πιάτου. Τις τοποθετούσαμε στο αλώνι γυρτές, έτσι που να σχηματίζουν με το έδαφος γωνία σαράντα πέντε μοιρών. Για αντιστήριγμα χρησιμοποιούσαμε μian άλλη, πιο μεγάλη, πέτρα. Η πλάκα στηριζόταν στο αντιστήριγμα με τέσσερα λεπτά ξυλάκια μεγάλα όσο ένα

καλαμάκι αναφυκτικού, έτοιμα να φύγουν στο παραμικρό άγγισμα. Κάτω από την πλάκα τοποθετούσαμε σπόρους σιταριού. Τα πουλάκια πήγαιναν να φάνε το σιτάρι, έσπρωχναν τα ξυλάκια, η πλάκα έπεφτε και τα πλάκωνε. Σε κάθε αλώνι στήναμε περισσότερες από δέκα πλάκες και η συγκομιδή πουλιών ήταν άλλοτε μεγάλη και άλλοτε απογοητευτική. Του κυνηγού και του ψαρά το πιάτο ...

Οι ξόβεργες

Ο Αύγουστος είναι ο μήνας που γίνονται τα σύκα. Πολλά πουλιά έχουν ιδιαίτερη αδυναμία σ' αυτά και περνούν όλη τους τη μέρα πάνω στις συκίες. Κι εμείς που ξέραμε την προτίμησή τους αυτή, φροντίζαμε να την εκμεταλλευτούμε και να πιάσουμε όσο περισσότερα μπορούσαμε με τις ξόβεργες, τις «ξεσκαντάλες», όπως τις λέγαμε.

Η ξεσκαντάλα ήταν ένα στενόμακρο κομμάτι ξύλου ή σανιδιού μήκους σαράντα - πενήντα εκατοστών του μέτρου. Πελεκούσαμε το επάνω άκρο του και το κάναμε μυτερό σαν λόγχη. Σ' αυτό καρφώναμε ολάνοιχτο μισό ώριμο σύκο, δόλωμα για τα πουλιά. Σε απόσταση λίγων εκατοστών από το σύκο, σε μια τρύπα πάνω στην ξόβεργα ήταν μπηγμένο ένα λεπτό ξυλάκι με θηλιά από κλωστή γύρω του. Μόλις το πουλάκι πατούσε στο ξυλάκι, για να τσιμπήσει στο μισάνοιχτο σύκο, το ξυλάκι έφευγε, η θηλιά έσφιγγε και το έξυπνο πουλάκι πιανόταν από τα ποδαράκια.

Με τις ξεσκαντάλες πιάναμε πολλά κιτρινόπουλα, τετράπαχα την εποχή εκείνη. Λόγω της νηστείας του Δεκαπενταύγουστου και αφού τα ψυγεία τότε ήταν άγνωστα ακόμη, τα παστώναμε σε πήλινα δοχεία, για να τα καταναλώσουμε όταν θα τέλειωνε η νηστεία.

Οι θηλιές

Τις θηλιές, τις «ανεσπάθες» όπως τις λέγαμε, τις στήναμε χειμώνα στα ρουμάνια και πιάναμε κοτσύφια και τσίχλες. Κάποτε η τύχη μάς χαμογελούσε και πιάναμε και καμιά πλουμιστή πέρδικα. Άλλοτε όμως μάς ειρωνευόταν και πιάναμε κανέναν μικροσκοπικό καλογιάννο.

Τη θηλιά τη φτιάχναμε από τρίχες ουράς αλόγου, που τις πλέκαμε πολλές μαζί, για να είναι όσο το δυνατό περισσότερο ανθεκτική. Για το στήσιμο της θηλιάς ήταν απαραίτητη η απόβεργα, μια βέργα από κλαδί αγριελιάς, ανθεκτική και ευλύγιστη, ικανή να χώνεται στο χώμα, να λυγίζει και να εκτοξεύεται πίσω με ορμή, κλείνοντας έτσι τη θηλιά και συλλαμβάνοντας το πουλί από τον λαιμό. Χρειάζονταν ακόμη κάποια μικρότερα ξυλάκια, που γύρω τους θα στερεωνόταν η θηλιά. Για δόλωμα τοποθετούσαμε μια γυαλιστερή μαύρη ελιά, καμιά φορά, αν στο μέρος συχνάζαν πέρδικες, ένα κουκί. Σε κάθε περίπτωση το σημείο που

στήναμε τη θηλιά έπρεπε να είναι καλά καθαρισμένο από φύλλα και άλλα εμπόδια, έτσι που το δόλωμα να είναι φανερό και να προσελκύει το πουλί. Περνούσαμε ολόκληρη τη μέρα στήνοντας θηλιές και τρέχαμε με ανείπωτη ευτυχία ,όταν ακούγαμε το τσίριγμα κάποιου κότσυφα, σημάδι πως είχε πιαστεί σε ανεσπάθα ,να τον αρπάξουμε και να ξαναστήσουμε την ανεσπάθα.

Σήμερα τα παιδιά δε στήνουν ανεσπάθες .Οι πατεράδες ξέχασαν κι οι ίδιοι πώς τις στήνουν και οι παππούδες δεν έχουν τον ενθουσιασμό και την όρεξη ,που είχαν στα νιάτα τους. Μα και τα κοτσύφια, οι τσίγλες και οι πέρδικες σπανίζουν και τα ρουμάνια απομένουν βουβά. Σπάνια πια ακούγεται το κακάρισμα της πέρδικας ή το τρομαγμένο σφύριγμα του κότσυφα. Η εντατικοποίηση των καλλιεργειών, τα φυτοφάρμακα, η μόλυνση του περιβάλλοντος και το εξοντωτικό κυνήγι κοντεύουν να τα καταντήσουν μουσειακό είδος.